

Vapaaehtoistoiminnan ja kansalaisyhteiskunnan kehittäminen

Harrastus- ja vapaaehtoistoiminnan valtavan suuret merkitykset ovat avautuneet laajemmalle yleisölle 2000-luvun aikana. Itsekin olin nuorempana jotenkin sokea kaikelle sille hyvälle, joka oli minulle ikään kuin liian itsestään selvää harrastaessani ja toimiessani yhdistysaktiivina. Kokemus monissa tutkimus- ja kehitysprojekteissa ja siitä virinnyt monenlainen pohdinta ovat elävöittäneet ja innostaneet minua viime vuosina.

Liikunta, kulttuuri, nuoriso, sosiaaliala – lastensuojelu, vanhustyö, miesten voimaannuttaminen eli monialaiset näkökulmat ja –menetelmät ovat myös tulleet hankkeissa, jos toki arjessakin tutuiksi. Jos kokemuksellinen toimintakyky voimaannuttaa yksilöä, niin omakohtainen harrastaminen ja vapaaehtoistoiminta vahvistaa yhteisöjä, rakentaa sosiaalista pääomaa ja luottamuksen kulttuuria.

Suomalaisessa yhteiskunnassa kaikkien yhteiskunnan sektoreiden merkitys on suuri; tarvitaan fiksu julkinen sektori, aktiivinen vapaaehtoistoiminnan sektori ja vireä yksityinen sektori – ja näiden kesken toimiva yhteistyö. Yksilöitä, perheitä ja lähiyhteisöjä ei myöskään saa unohtaa. Toimintavastuista ja –resursseja tulee olla kaikilla.

Jos tuntuu, että kaipaat organisaatioosi tai toimintaasi uusia ideoita ja laajempia näkökulmia, niin luulen osaavani avata perspektiivejä siilojen yli. Aika harva on toiminut niin monella alalla kuin minä – niin tutkijana, kehittäjänä kuin toteuttajanakin. Tunnen monenlaiset puhettavat ja käytännöt, aika paljon ihmisiäkin. Ole yhteydessä, jos tuntuu, että kaipaat tukea maailman parantamisessasi.

Artikkeleita

Saarenheimo, M. (2014, toim.) Ikäpolvien taju – elämänkulku ja ikäpolvet muuttuvassa maailmassa. Tekijät Saarenheimo, M.; Pietilä, M; Tiihonen, A.; Pohjolainen, P.; Maununaho, S.; Rantakari, S.; Aarninsalo, L. Vanhustyön keskusliitto, Helsinki. (http://www.ikapolvet.fi/images/stories/artikkelikokoelma_webreso.pdf)

Tiihonen, Arto (2014) Ikäpolvikäsitteitä ja yleisurheilijoiden ikäpolvikokemusten tulkintaa. Ikiliikkuja 1/14, 18-20.

Tiihonen, Arto (2014) Miten tästä eteenpäin hyvinvoinnin tiellä? Having, Loving, Being ja Experiencing, Meaning, Doing. Teoksessa Nieminen, A., Tarkiainen, A. & Vuorio, E. (toim.). 2014. Kokemustieto, hyvinvointi ja paikallisuus. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 177. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 228-246. (<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522164353.pdf>)

Saarenheimo, M. (2014, toim.) Neljän polven treffit. Ikäpolvitoiminnan opas. Tekijät Saarenheimo, M.; Pietilä, M; Tiihonen, A.; Pohjolainen, P.; Maununaho, S.; Rantakari, S.; Aarninsalo, L. Vanhustyön keskusliitto, Helsinki. ([http://www.vtkl.fi/fin/sahkoiset_julkaisut/.](http://www.vtkl.fi/fin/sahkoiset_julkaisut/))

Tiihonen, Arto (2012) Vahvistavia kokemuksia ja pelirohkeutta. Vammaisurheilu & liikunta, 3/2012, 18.

Tiihonen, Arto (2012) Futiskokemusten merkityksestä. FC Reipas seuralehti 2012, 11. (<http://portfolio-web.ess.fi/www/FCReipas/2012Seuralehti/index.html>)

Tiihonen Arto & Pirnes Esa (2011) Maaseutuyhteisöllisyyden muutos ja tulevaisuuden näkymät - viitekehyksenä kulttuuri- ja liikuntaharrastukset. Teoksessa Kattilakoski M, Kilpeläinen A & Peltomäki P

Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 9/2011, Tampere. (http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/2150/MMM_YTR_2012-WEB.pdf)

Tiihonen Arto (2011) Punapaidat – lahtelainen mäkilegenda. Kirja-arviointi teoksesta Karisto, A & Laaksonen P: Punapaidat – lahtelainen mäkilegenda. Liikunta & tiede, 48, (6), 94-96.

Tiihonen Arto (2011, toim) Vastavuoroisuutta, vertaisuutta ja osallisuutta ikäihmisille. Ikäihmisten vapaaehtois- ja vertaistoiminnan tutkimus- ja kehittämishanke (Vavero) 2007–2011. Loppuraportti. Ikäinstituutti raportteja 2/2011.

Tiihonen Arto (2011) Vapaaehtoistoiminta kansalaisvelvollisuudeksi. Vanhustyö 6/2011, 24.

Pirnes, Esa & Tiihonen, Arto (2011) Merkityksellisen ja kokemuksellisen (kansalais)toimijuuden pelikenttä. Yhteiskuntapolitiikka 76 (4), 436–448.

(<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102867/pirnes.pdf?sequence=1>)

Karisto Antti, Kuhalampi Anja, Tiihonen Arto., Willman Terhi (2011) Identity Work with Creative Methods – Older Adults as Graphic and Personal Novelists. In Acculturating Age. Approaches to Cultural Gerontology (Edited B. J. Worsfold). Edicions i Publicacions de la Universitat de Lleida.

Pirnes Esa & Tiihonen Arto (2010) Hyvinvointia liikunnasta ja kulttuurista, Käsitteiden, kokemusten ja vastuiden uusia tulkintoja. Kasvatus & Aika 4(2) 2010, 203-235. (http://www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?lan=1&page_id=275)

Karisto Antti, Kuhalampi Anja, Tiihonen Arto (2010) Kaksitoista kertomusta Arabianrannasta, yhteenvetoja ja tulkintoja. Teoksessa Karisto A, Kuhalampi A, Tiihonen A. Rantautumisia – kaksitoista kertomusta Arabianrannasta. Ikäinstituutti, Helsinki, 301-326.

Tiihonen Arto (2010) Vapaaehtoisuus ja järjestöt lähimmäisvastuussa. Julkaisussa Lähimmäisvastuu Suomessa – ketä kiinnostaa? Etene-julkaisu 28/2010

(http://www.etene.fi/c/document_library/get_file?folderId=41970&name=DLFE-1001.pdf)

Tiihonen A (2010) 'Loppukäyttäjät' kolmannen sektorin hyvinvointipalveluissa. Teoksessa Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta (Toim. Koivisto, Lehikoinen, Pasanen-Willberg, Ruusuvirta, Saukkonen, Tolvanen, Veikkolainen). Helsinki, Kokos julkaisu 1, 213-223.

(http://www.kolmaslahde.fi/images/stories/kolmannella_lahteella_julkaisu.pdf)

Tiihonen, Arto (2007) Saisiko olla: "Todella upeeta", "Suuria seikkailuja", "EVVK:ta" vai kenties "Ambivalentti, tasa-arvoinen identiteetti ja vastavuoroisuuteen perustuvaa tekemistä pienellä kertomuksella"? Ryhmätyö-lehti 3 (2-8), 36, 2007.

Tiihonen, Arto (2004): Lahtelaisia Urheiluseuratarinoita. Liikuntakulttuurin muutos, sosiaalinen pääoma urheilualmennuksessa ja tutkimuksen aluevaikuttavuus. Teoksessa Liljander, Juha-Pekka & Mäkelä, Eija (toim.): Aluevaikuttavaa innovaatiotoimintaa – tutkimustoiminnan käynnistyminen Lahden ammattikorkeakoulussa.

Tiihonen, Arto (1995) Urheilua sinulle. Neljä tarinaa opiskelijaliikunnasta. Teoksessa Nevala, Arto (toim.) Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 1995.

Tiihonen, Arto (toim.) Monenlaista kiittäjää - OLLin oppivuodet 1971-1994. Opiskelijoiden Liikuntaliitto, sarja A 2/1994. Helsinki, Yliopistopaino, s.48-58, 129-157.

Sironen, Esa; Tiihonen, Arto; Veijola, Soile (1992, toim.) Urheilukirja. Tampere, Vastapaino.

Tiihonen, Arto (1989): Sählääjien ruumiinpolitiikka - muuttuva opiskelija- ja liikuntakulttuuri. Teoksessa Kimmo Suomi, Kimmo Jokinen ja Arto Tiihonen: Hölkkääjiä, sählääjiä, skeittaajia. OLL: sarja A 1/89. Turenki.

Tiihonen, Arto (1989): Urheilu kansanliikkeenä. Liikunta ja Tiede 6/89.

Esityksiä

Tiihonen A (2014) Ikäpolvitoiminnan taju. Elämäntakuu ja ikäpolvet –hankkeen loppuseminaari, 22.1.2014, Vanhustyön keskusliitto, esitys, Helsinki.

Tiihonen A (2013) Mitä ikäpolvitoiminta voi antaa liikuntaväelle? Eri-ikäisten käsityksiä ikäpolvien vuorovaikutuksesta. Kohti meidän seura –seminaari. 19.11.2013, Valo ry. Esitys, Helsinki.

Tiihonen A (2013) Yksilön, lähiyhteisön ja yhteiskunnan vastuu hyvinvoinnista - kokemuksellisuuksien merkitys liikunnan, kulttuurin ja vapaaehtoistoiminnan lisäämisessä. Esitys, Mikkelin kesäyliopisto, 13.2.2013.

Pirnes E & Tiihonen A (2012) Kulttuuri ja liikunta hyvinvointia lisäämässä – ja hyvinvointiyhteiskuntaa uudistamassa? KUPO:n (OKM) osastokokous 28.5.2012, Tuusula.

Tiihonen A (2012) Solidarity between Generations, 25.5.2012, Endov meeting Round table (Euroopan Punainen Risti), Helsinki.

Tiihonen A (2012) Miten kulttuuri-, liikunta- ja vapaaehtoistoiminta lisää hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa. 27.3.2012, Lahden kirjasto.

Tiihonen A (2011) Hyvinvointia liikunnasta, kulttuurista ja vapaaehtoistoiminnasta – erilaisten kokemuksellisuuksien voimaannuttava merkitys. 25.11.2011, Tavoite-ryhmä, Helsingin kaupungin kulttuurikeskus.

Tiihonen A (2011) Minä väitän – eläkekertymää vapaaehtoistyöstä. Työeläkepäivä 15.11.2011, Eläketurvakeskus, Helsinki.

Tiihonen A (2011) Vapaaehtoistoiminnan erilaisia merkityksiä. Vapaaehtoistoiminnan teemapäivä. Etelä-Karjalan neurologiset yhdistykset, Lappeenranta, 1.11.2011.

Tiihonen A (2011) Hyvinvointia liikunnasta, kulttuurista ja vapaaehtoistoiminnasta - erilaisten kokemuksellisuuksien voimaannuttava merkitys. Etelä-Pohjanmaan kesäyliopisto. Seinäjoki 25.10.2011 (esitys)

Tiihonen A (2011) Kokemuksellisuuksien kulttuuriset merkitykset ja yhteiskuntapoliittiset vaikutukset. Myytit murtuvat – Ikääntyvien yliopiston valtakunnallinen seminaari. Tampere 4.10.2011. (esitys)

Tiihonen A (2011) Hyvinvointia liikunnasta, kulttuurista ja vapaaehtoistoiminnasta - erilaisten kokemuksellisuuksien voimaannuttava merkitys. Hämeen ikääntyvien yliopisto, Hämeenlinna 28.9.2011. (esitys)

Tiihonen A (2011) "Ei mieskään yksin pärjää?" eli miten kolmas sektori voi tukea miehiä? Vireä kolmas sektori –hanke. Haukipudas 22.9.2011. (2 esitystä)

Tiihonen A (2011) Järjestöjen rooli alueiden kiinnostavuuden lisäämisessä. Demografinen muutoksenhallinta – miten kehittää alueita kiinnostavaksi, DEMO-verkosto (TEM), 16.9.2011, Vaasa.

Tiihonen A (2011) Hyvää ikääntymistä liikunnasta ja kulttuurista. Kainuun maakunta –kuntayhtymän Ikääntymispoliittinen strategia –hankkeen Hyvää ikääntymistä yhteistyössä – seminaari. Kajaani 10.5.2011. (3 esitystä).

Tiihonen A & Pirnes E (2011) Merkityksellisen ja kokemuksellisen (kansalais)toimijuuden pelikenttä. Esitys Kansalaisyhteiskunnan tutkimus- ja kehittämispäivien työryhmässä Osallistuminen yhteiskunnallisena ja yhteiskuntatieteellisenä ongelmana. Jyväskylä 18.2.2011.

Tiihonen A (2010) Vertaistuen voima ja hyvinvoinnin uudet käsitteet ja käytännöt. Ikääntyneiden neuvontapalvelut – kohtaako tarjonta tarpeen. Tampere, UKK-instituutti 27.5.2010 (esitys).

Tiihonen A (2010) Yhteistyöllä eteenpäin. Järjestöjen muuttuva rooli. Tekryn seminaari: Järjestöjen on koottava voimansa. Tavoitteet ratkaisevat. Helsinki, 3.6.2010 (Esitys).

Tiihonen A (2010) Kulttuurista ja liikunnasta hyvinvointia – mikä on vapaaehtoistoimijoiden rooli vertaisasiantuntijuuden aikakautena? Heli ry:n koulutuspäivät, Kaprakka, 6-7.8.2010. (Esitys-koulutus).

Tiihonen A (2010) Hyvinvointia yksilöllisesti yhdessä - vapaaehtois- ja vertaistoiminnan mahdollisuudet ja rajat hyvinvoinnin edistämässä. Etelä-Suomen Kasteen vertaistoimintatyöpajan alustuspuheenvuoro. Helsinki, 8.9.2010 (Esitys & työryhmä).

Tiihonen A (2010) Vertaistuotanto ja ikääntyminen - vertaisuudesta, sektoreiden työnjaosta ja vertaistuotannon mahdollisuuksista. e2-ajatuspajan vertaistuotantoselvitykseen (Valtioneuvoston kanslia) liittyvä alustus. Helsinki 20.9.2010 (Esitys).

Tiihonen A (2010) Askeleita kohti hyvinvointikulttuuria. Kuusamon vanhustenviikko, 4.10.2010 (Esitys).

Tiihonen A (2010) Kulttuurista hyvinvointia – mitä, kuka, miten? Kulttuurista hyvinvointia. Keski-Suomen kulttuuriseminaari. Jyväskylä 8.10.2010 (Esitys).

Tiihonen A (2010) Järjestöt, eläkeikäiset ja tulevaisuus. Vaveron loppuseminaari: Seniorit vapaaehtoisina – Suuret ikäluokat mahdollisuutena, 3.11.2010. (Esitys)

Tiihonen A (2009) Vapaaehtoistoiminnan rajapinnoille ja - niiden yli?! Valtakunnalliset kansalaisyhteiskunnan tutkimus- ja kehittämispäivät 5.–6.2.2009, Jyväskylä. "Kansalaisyhteiskunnan teoria, tutkimus ja käytäntö", Vapaaehtoistoiminnan muutos – haasteet ja mahdollisuudet -työryhmä. (Esitys)

Tiihonen A (2009) Vapaaehtoistoiminnan monenlaiset merkitykset. Helsingin kaupungin vapaaehtoistyön neuvottelukunta, 5.5. 2009. (Esitys-koulutus)

Tiihonen A (2009) Vapaaehtoisuus ja järjestöt lähimmäisvastuussa. Valtakunnallisen terveyden- ja sosiaalihuollon eettisen neuvottelukunnan (ETENE) seminaari Lähimmäisvastuu Suomessa – ketä kiinnostaa?, 5.10.2009, Helsinki. (Esitys)

Tiihonen A (2008) Sosiaalisuus kansalaistoiminnassa. Kasvun ja vanhenemisen tutkijat ry:n seminaari 14.3.2008. (Esitys)

Tiihonen, Arto (2003): Idrott som integrerande kraft. Pohjoismaiden ministerineuvoston seminaari, 30.7.03, Fär-saaret.

Tiihonen, Arto (2003): Sport and Social Cohesion – Theoretical, political and practical points of view. EU-seminaari, 11.4.03, Thessaloniki, Greece.

Blogeja

Tiihonen A. 2014. Ikäpolvitajuista ikäpolvitoimintaa kaikenikäisille ikäpolviolennoille (<http://www.ikainstituutti.fi/sitenews/view/-/nid/185/ngid/1/>). Blogi Ikäinstituutin sivulla, www.ikainstituutti.fi, 28.4.2014.

Tiihonen A. 2013. [Neljän polven kuorotreffit](http://www.ikapolvet.fi/blogi/entry/neljaen-polven-kuorotreffit) (<http://www.ikapolvet.fi/blogi/entry/neljaen-polven-kuorotreffit>). Blogi sivulla www.ikapolvet.fi, 18.12.2013.

Tiihonen A. 2013. [Elämäkulku, ikäpolvet ja urheilijan/ liikkujan polkujen tukeminen](http://www.miksiliikun.fi/?m=201311). Blogi sivulla (<http://www.miksiliikun.fi/?m=201311>), 21.11.2013.

Tiihonen A. 2013. Liikutelkaa toisianne - liikuntakulttuurin pysty- ja vaakasuuntaista kehittämistä (<http://www.svu.fi/?x254132=343705>). Julkaistu Suomen Veteraaniurheiluliiton sivulla www.svu.fi, 12.11.2013.

Tiihonen A. 2012. Eri-ikäistä ja –kokoista vapaaehtoisuutta (<http://www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi/sitenews/view/-/nid/56/ngid/3/>). Julkaistu sivulla www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi, 29.8.2012.

Tiihonen A. 2012. Lontoo 2012 ikäpolvikokemuksena (<http://www.ikainstituutti.fi/sitenews/view/-/nid/87/ngid/3/>). Julkaistu sivulla www.ikainstituutti.fi, 15.8.2012.

Tiihonen A. 2012. Vapaaehtoistoiminnassa kohti ikäpolvien yhteistoimintaa (<http://www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi/app/blog/comments/-/id/17>) Julkaistu sivulla www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi, 11.5. 2012.

Tiihonen A. 2011. Vavero-hanke (2007-2011) (<http://www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi/app/blog/comments/-/id/16>) . Julkaistu sivulla www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi, 2.12.2011.

Tiihonen, Arto (2011) Vapaaehtoistoiminta on kokemuksellista (<http://www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi/app/blog/comments/-/id/14>). Julkaistu sivulla www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi, 12.4..2011.

Tiihonen A. 2011. Nyt kaikki tulevaisuutta muistelemaan (<http://www.ikainstituutti.fi/sitenews/view/-/nid/23/ngid/3/>). Julkaistu sivulla www.ikainstituutti.fi, 21.2.2011.

Tiihonen A. 2011. "Onko vapaaehtoisia?" (<http://www.ikainstituutti.fi/sitenews/view/-/nid/22/ngid/3/>) Julkaistu sivulla www.ikainstituutti.fi, 21.2.2011.

Tiihonen A. 2011. Sopeutumista ja vallankumouksia (<http://www.ikainstituutti.fi/sitenews/view/-/nid/16/ngid/3/>) Julkaistu sivulla www.ikainstituutti.fi, 21.2.2011.

Tiihonen A. 2011. Tavaton talvi (<http://www.ikainstituutti.fi/sitenews/view/-/nid/18/ngid/3/>) Julkaistu sivulla www.ikainstituutti.fi, 21.2.2011.

Karvinen E. ja Tiihonen A. 2011. Vapaaehtoistoiminta on tärkeää ikäihmisille (<http://www.ikainstituutti.fi/sitenews/view/-/nid/15/ngid/3/>) Julkaistu sivulla www.ikainstituutti.fi, 21.2.2011.

Hankkeita

Kolmaslähde –hanke (ohjausryhmä ja puheenjohtaja). 2008-2014. Rahoittavana viranomaisena toimii Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Kolmas lähde koordinoi opetus- ja kulttuuriministeriön ESR-kehittämishjelmaa ”Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisalojen kolmas sektori hyvinvointipalvelujen tarjoajana”.
<http://www.kolmaslahde.fi/>

Elämäntietä ja ikäpolvet –hanke (suunnittelu, toteutus). Vanhustyön keskusliitto & Ikäinstituutti. 2011-2014. RAY-rahoitus. www.ikapolvet.fi

VaVeRo-hanke. Vapaaehtoistoiminnan tutkimus- ja kehityshanke (suunnittelu, johto, toteutus). Ikäinstituutti. 2007-2011. RAY-rahoitus. <http://www.vapaaehtoisikeseniorina.fi/etusivu/>

Kulttuurin hyvinvointivaikutusten toimintaohjelma Kulttuurista hyvinvointia (työryhmän jäsen). Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2009-2010.

Vapari-hanke (ohjausryhmä). Laurea amk, Aalto yliopisto. 2009-2011.

Kotona kunnossa –hanke (ohjausryhmä ja asiantuntija). Käpyrinne ry. 2008-2010. RAY-rahoitus.

Päihdepelissäännöt palvelutaloihin –hanke (suunnittelu, ohjaus). Ikäinstituutti. 2009-2011. RAY-rahoitus.

Perusselvitys vertaistuotannosta (asiantuntijaryhmän jäsen). Valtioneuvoston kanslia (e2-ajatuspaja). 2010.

Ikäpolitiikasta elämäntietäpolitiikkaan (asiantuntijaryhmän jäsen). Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM). 2010-2011.